

דף קמ"ד

למדנו במשנה שאחים שאמרו שהם רוצים לחלוק, והתעכבו האחרים מלחלוק, אם השביחו לבנתיים, השבח לעצמם. אביו של רב ספרא מת והניח מעות, ורב ספרא לקחם ועשה בהם עיסקא⁴³⁷. וכשבאו האחים ותבעוהו לדין לפני רבא, אמר להם רבא שרב ספרא הוא גברא רבה, ולא היה מניח את לימודו וטורח לאחרים, וכמו שאמר ראו מה שהניח לנו אבינו, ואני טורח לעצמי⁴³⁸.

אשה יורשת שהשביחה השביחה הגמרא שואלת על מה ששנינו שהאשה שהשביחה לאמצע א' ראו וכו' השביחה לעצמה את הנכסים השביחה לאמצע. מה האשה עושה בנכסי היתומים, או שתטול כתובתה או שתטרח לפני היתומים ותהיה ניוזנת, ומעשה ידיה שלהם⁴³⁹? אמר רבי ירמיה, מדובר באשה יורשת. כגון שנשא את הבת של אחיו, ומת אבי אביהם ואחר כך הוא ואחיו מתו, ובניו ואשתו שהיא בת אחיו ירשו את נכסי אבי אביהם⁴⁴⁰. והחידוש בדבר, שלא אומרים שכיון שאין דרכה של אשה לטרוח, אף על גב שלא אמרה במפורש שהיא טורחת לעצמה הוא כמו שפרשה. והחידוש במה ששנינו שאם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת השביחה לעצמה⁴⁴¹, שלא אומרים שכיון שיש לה שבח במה שאומרים שהיא טורחת לפני היתומים היא מחלה, וחזרה בה ממה שאמרה תחילה, הריני עושה ואוכלת.

א"ר"ח המשיא אשה לבנו גדול אמר רבי חנינא, המשיא אשה לבנו גדול בבית, הבן בבית קנאו ודוקא בתולה, ודוקא אשתו ראשונה, ודוקא שהשיאו ראשון. ופשוט שאם אביו יחד לו בית ויש עליו עליה הבן קנה את הבית, ולא קנה את העליה. אולם מה הדין

437 ועיסקא נחשבת שבח נכסים מחמת נכסים הואיל ואין צריך טורח כל כך אלא לקנות ולמכור. רשב"ם.

438 ומכאן שכל שהוא מי שהוא כרב ספרא א"ע' שלא א' לעצמי אני עושה השביח לעצמו. רשב"ם.

439 ואין לה להשתכר בממון היורשים.

440 או בת בין הבנות, או בת הבן בין הבנים שדינה כדין האחים, או שאמר בעלה תטול אשתי כאחד מן הבנים. אם השביחה את הנכסים אם פירשה לעצמה, לא פירשה השבח לאמצע. ואלמנה שאמרה בב"ד ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת השביחה לעצמה, כשלא לקחה מזונות. שהרי שנינו אלמנה ניוזנת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן. ואשה שמת בעלה והניח נכסים מועטים שאין בהן כדי כתובתה אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי, ונתעצלו בב"ד או היורשים להשביעה על כתובתה אפילו השביחה אלף ככר השביחה לעצמה. אבל אם השביחה את הנכסים סתם תטרוף כתובתה והמותר ליורשים וא"ע'פ' שלא נשתייר מבעלה אפילו רבע כתובתה. רשב"ם. ור"י פ' אשה יורשת כפירוש הקונטרס שכיון שבעל אוכל פירות ירושתה כל ימי חייו כדין שייך לומר ראו מה שהניח לי בעלי, אי נמי כלשון אחר שפירש בקונטרס שהבעל אמר תטול האשה כאחד מן הבנים. תוס'.

441 רשב"ם פירש שכיון שאמרה ראו מה שהניח אין לה מזונות. ואין נראה לרשב"א שדוקא אם מכרה כתובתה או לקחה כתובתה בב"ד אין לה מזונות אבל זו שלא לקחה כלום מכתובתה אלא נכסי מלוג שלה או מה שירשה או מה שנתן לה בעלה כאחד מן הבנים לא הפסידה מזונות. וגם לא ידע רשב"א מנין לו מה שפירש שאם נתעצלו בית דין להשביעה מה שהשביחה לעצמה שלעולם הוא בחזקת יורשים עד שישביעהו בב"ד. שאין לה כח לגבות כתובתה אלא בבית דין וכאן מדובר דוקא באשה יורשת. תוס'.

בבית ואכסדרה, שיש בה חלונות ודרכה נכנסים לבית⁴⁴². או בשני שני בתים זה לפנים מזה? ונשארה הגמרא בתיקון.

כשאוצרו בתוכו לא קנה שואלת הגמרא, ממה ששנינו יחד לו אביו בית וכלי בית, כלי בית קנה בית לא קנה? אמר רבי ירמיה, מדובר כשאוצרו של אביו היה מונח בתוך הבית. ולא קנה את הבית, כיון שהאב משתמש בבית ולא הקנה אותו לבנו. נהרדעי אמרו, אפילו שובך יונים, רב יהודה ורב פפי אמרו אפילו כלי מלא דגים מטוגנים בשמן. מר זוטרא השיא את בנו, ותלה בבית סנדל סנדלא. רב אשי השיא את בנו, ותלה בבית כוס מלאה שמן. אמר מר זוטרא שלשה דברים עשאו חכמים כהלכה בלא טעם⁴⁴³. א. דין זה שהמשיא אשה לבנו בבית קנאו⁴⁴⁴. ב. הוא מה שאמר רב יהודה בשם שמואל שהכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא⁴⁴⁵. ג. מה שאמר רב שהאומר לחברו מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן, הנפקד המפקיד ומקבל המתנה, קנה⁴⁴⁶.

משנה

אחים שותפים שאחד נפל לאומנות המלך, בזמן שעדיין לא חלקו את תפוסת הבית, הריוח שהרויח באומנותו הוא של כל האחים מפני שהוא נפל לאומנות זו מחמת אביו⁴⁴⁷. ואם אחד מהאחים חלה ונתרפא, הוא משלם משל עצמו ולא מן האמצע.

גמרא

אחד האחים שמינהו גבאי או פלמוסטוס אם מדייקת הגמרא, שמשמע שרק כשנפל מחמת האחים השכר לאחים מח' עצמו לעצמו לאומנות המלך הריוח לכולם, אבל באומנות אחרת שנפל בה מעצמו, הריוח שלו. ומביאה הגמרא את מה ששנינו, אחד מן האחין שמינהו גבאי או שוטר⁴⁴⁸, אם מחמת האחין⁴⁴⁹ לאחין, אם מחמת עצמו מחמת חשיבותו או חריפותו, לעצמו. והחידוש הוא, שכשמינהו מחמת

442 אכסדרה שייכת יותר לבית מעליה. ואת"ל שלא קנה משום שאין בו תשמיש בית, מה הדין בשני בתים זה לפנים מזה. ולפי' הקונטרס היה ליה להקדים את הבעיה של שני בתים לבית ואכסדרה. תוס'.

443 תקנו את הדברים כך אף על פי שאינו דין תורה כי מדה ומדה הם. רשב"ם

444 ותקנת חכמים היא לכבוד החתן שגנאי הדבר לשאת אשה ואין מקום לדור בו. רשב"ם.

445 אגן סהדי שלא עקר את נחלת הבנים ולא נתכוין אלא שיכבדוה הבנים מתוך שאוכלין ע"י. רשב"ם.

446 כך תקנו חכמים לפי שהדבר תדיר הוא בין הבריות ולא הזקיקו חכמים להקנות בקנין ובעדים. רשב"ם. תוס' כת' שיש קצת טעם שכיון שפינה את הבית סמכה דעתו של הבן וגם שאין לו היכן לגור. והכות' כל נכסיו לאשתו לא מסתבר שלא הניח לבניו כלום. ובמעמד ג' חכמים לא הטריוחו לעשות קנין שמסתמא כשא' לן במעמד ג' הקנה לו לגמרי. ונ' לר"י שבמעמד ג' אם חזר ומחלו אינו מחול. תוס'.

447 שכן מנהג המלך מעמיד מבית זו מוכס חדש אחד ומבית זו חדש אחד וכן מכל בתי העיר. רשב"ם.

448 ר"ח פי' פולמוסטוס לחם מלחמות בלשון יון. רשב"ם.

449 כמנהג העיר לקחת מכל בית שוטר אחד לפי הזמן הקבוע או לחדש או לשנה. רשב"ם.

האחים הריוח לאחים אפילו אם הוא חריף יותר.

אח שנטל ללמוד תורה או אומנות תנו רבנן, אחד מן האחים שנטל מאתים זוז ללמוד תורה או ללמוד אומנות, האחים יכולים לומר לו אם אתה אצלנו יש לך מזונות, אם לא אין לך מזונות. שואלת הגמרא מדוע לא יתנו לו את מזונותיו בכל מקום שהוא? עונה הגמרא, שיש מכאן ראייה לרב הונא שאמר ברכת הבית ברובה. ואם הוא היה גר עמהם הבית היה מתברך בגללו⁴⁵⁰. שואלת הגמרא, שיתנו לו מעט מזונות ויפחתו לו לפי חסרון ברכת הבית בגלל שאינו דר עמהם? עונה הגמרא, אין הכי נמי, יתנו לו מזונות ויפחיתו לו משום כך. רבין שלח משמו של רבי אלעא, ששנינו שהוא מתרפא משלו ולא מהאמצע⁴⁵¹, רק אם חלה בפשיעה, אבל אם חלה באונס נתרפא מן האמצע. ואיך הוא חלה בפשיעה?. כמה שאמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים⁴⁵², ובידו של אדם להשמר מן הצנה ומן החום כמו שנאמר במשלי: "צָנִים פָּחִים בְּדַרְךָ עֲקָשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם".

מזנה

אב ששלח את אחד מבניו לשמח את החתן ובידו דורונות⁴⁵³, כשיחזור הבן וישא אשה וזה יחזיר שושבינותו, שייכת לכולם. שהשושבינות נגבית בבית דין, כדין של מלוה של אביהם. אבל השולח לחברו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בבית דין מפני שהן גמילות חסדים⁴⁵⁴, שאינה נגבית בבית דין.

גמרא

שלח לו אביו שושבינות חוזרת לו ונשתלחה לאביו חוזרת מן האמצע שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, שלח לו אביו שושבינות, שלח על ידו ולצרכו כדי שהוא יאכל וישמח עמו. כשהיא חוזרת חוזרת לו, לאותו הבן, שהאב שלח על יד הבן הזה הוא חפץ שיחזיר את השושבינות לו בלבד. נשתלחה לאביו שושבינות, כשהם צריכים להחזיר, חוזרת חוזרת מן האמצע, מפני שמצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם?

450 ר"ח פירש נר לאחד נר למאה וי"מ שמזלם של שנים עדיף וקשה ממה שהק' בסמוך ליתבו לפי ברכת הבית וכי יודעים כמה היא, וכמה נתברך הבית בגללו. ואומר ר"ת שיכולים לדעת כמה הוציאו בשנה ראשונה וכמה הוציאו בזו. ואין נראה לר"י שהרי אין כל השנים שוים במזל אחד. תוס'.

451 תוס' הביאו את מה ששנינו בתוספ' (פ"י) במה דברים אמורים ברפואה שיש לה קצבה אבל רפואה שאין לה קצבה הרי היא בכלל מזונות ויתרפא מן האמצע. וכן בכתובות אלמנה. ובאונס אין חילוק בין אין לה קצבה ליש לה קצבה כן תירץ הר"י. תוס'.

452 מצנים פחים הוא קור חום כ' תוס' שהפ' הכל בידי שמים הוא שאריות וגנבים הבאים על האדם הכל נגזר בידי שמים, אבל צנים פחים יכול לשמור עצמו. ואינו דומה למה שא' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ששם מדובר במדות של אדם מה יהיה גבור או חלש עשיר או עני וכו' כאן מדובר במאורעות הבאות על האדם. תוס'.

453 שדרך השושבינות שנטל דורון לשמחת חופת חבירו ואוכל עמו וזה יחזיר לו כשישא אשה. רשב"ם. ועל האב היה לפרוע ולכן חוזרת מן האמצע שהרי היה על האב לפרוע. תוס'.

454 בלא חופה אי נמי בחופתו ואינו הולך לאכול שם ולשמוח עמו בחופתו. רשב"ם.

אחים שעשו שושבינות למקצתן
שושבינות ששלחו לאביו

אמר רבי אסי בשם רבי יוחנן, מה ששנינו במשנה
שחוזרת לאמצע, הוא בשושבינות שנשתלחה
לאביו, וכשמחזירים מחזירים מהאמצע. אבל כשאביו שלח שושבינות על ידי
בנו לאחרים, התנא של המשנה מודה שחוזרת דוקא לאותו הבן, כמו ששנינו
בברייתא. שואלת הגמרא, הרי שנינו במשנה אחין שעשו מקצתן שושבינות?
עונה הגמרא, שיש לשנות שעשו למקצתן. שואלת הגמרא, הרי שנינו חזרה
שושבינות לאמצע? עונה הגמרא, שהתנא אומר שאם השושבינות חזרה להגבות
היא נגבית מאמצע.

רב אסי אמר כאן בסתם כאן במפרש ורבי אסי אמר, המשנה נשנתה כמו ששנינו שהאב
שלח שושבינות לאחרים, וכשהיא חוזרת חוזרת
לאמצע, שהמשנה מדברת כששלח סתם על ידי אחד מבניו ולא פירש ששלח
לדעת הבן הזה ולכן היא חוזרת לאמצע. והברייתא אומרת שחוזרת לאותו הבן,
שהאב מפרש שהשושבינות תחזור לאותו הבן, ולכן היא חוזרת לו ולא לאמצע.
וכן ששנינו בברייתא, אם אביו נתן לו מעות ושלחו לעשות שושבינות, כשחוזרת
חוזרת לו לבדו. שלח אביו שושבינות סתם, כשהיא חוזרת חוזרת לאמצע, אף על
פי ששלח על ידי אחד מבניו שלח.

ושמואל אמר שמדובר ביבם שאינו ושמואל אמר, לעולם האב השולח שושבינות על
נטל בראוי יד אחד מבניו חוזרת לאותו הבן לבדו כמו ששנינו
בברייתא. והמשנה שאומרת שחוזרת לאמצע, מדברת כאותו הבן שהחזירו לו את
השושבינות מת. ואחיו שיבם את אשתו אינו נוטל את השושבינות במקום אחיו
מפני, שהתורה קראה לו בכור "וְהָיָה הַבְּכֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שְׁם אָחִיו הַמֵּת",
ובכור אינו נוטל בראוי כבמחזק.

מדוע כשמת יחז' יאמר תנו לי מדוע השושבינות חוזרת
שושביני ואשמח אמו לאמצע?, מדוע אותו אדם שהשושבינות נשתלחה
לו על ידי הבן שמת צריך לשלם את השושבינות ליורשי שושבינו שמת. והלא
הוא יכול לומר תנו לי שושביני ואשמח עמו ואוכל בחופתו, כמו ששמח הוא ואכל
בחופתי. וכיון שמת, נפטרת מלשלם שכן מנהג השושבינות להביא דורון ולאכול
עמו בחופתו? וכן ששנינו בברייתא, מקום שנהגו להחזיר קדושין, אחר מיתת
האשה בימי האירוסין, מחזירין. מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין. אמר רב
יוסף בר אבא בשם מר עוקבא שאמר בשם שמואל, שמה ששנינו הוא כשהיא
מתה. אבל אם הוא מת אין מחזירים. מפני שהאשה יכולה לומר תנו לי את בעלי
שאשמח עמו⁴⁵⁵. וכן נאמר כאן תנו לי שושביני ואשמח עמו?

455 תנו לי בעלי, אני מזומנת להשלים את תנאי קדושי, נשואין ואין העיכוב תלוי בי.

אמר רב יוסף, בכל מקום אומרים תנו לי שושביני ואשמח עמו. אבל כאן מדובר כשאותו אדם שמח ואכל עם האח המת בחופתו שבעת ימי המשתה, והמת נתחייב מיד לפרוע לו שושבינות אחרי ששמח עמו, אלא שהוא לא הספיק לפרוע לו את השושבינות ומת ואחיו יבם את אשתו. ושושבינות זו היא ראויה ותחזור לאמצע⁴⁵⁶.

---

456 דרך שושבינות שאוכל עמו ואח"כ מביא את הדורון. רשב"ם.

